

ELEONORA POSTEN

LOVÖ HEMBYGDSFÖRENINGIS TIDNING

Nummer 1 Januari 2017 Årgång 25

ORDFÖRÄNDENS SPALT

Hoppas du kommer på årsmötet den 19 april. En nyhet är att vi samverkar med Lovö kyrkokör. Den är ju fantastiskt bra. Innan årsmötet äter vi litet och pratar. Efter årsmötet övar kören en vårkonsert. Idén bakom detta är att många anser att föreningslivet på Lovö ska veta mer om varandras organisationer och verksamhet. Den kunskapen kan vara både njutbar och nyttig. Lovön är genom sitt läge mitt i Stockholm en frestelse för exploatörer av olika slag.

Då måste vi agera gemensamt.

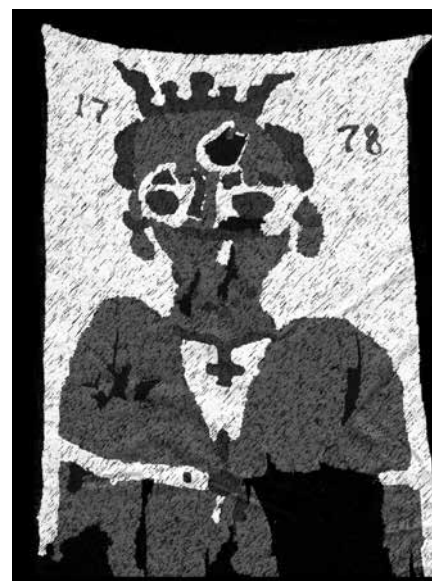
År 2016 har varit framgångsrikt för hembygdsföreningen. Vi har en väldigt bra styrelse. Här tas egna initiativ och saker blir gjorda. Ordföranderollen har blivit lättare och vårt arbete uppskattas allmänt, vi får många lovord. Du vet väl att vi fick en stor summa av Kungen i samband med konserten Förklädd Gud i Lovö kyrka.

Den 14 maj ska Lovö naturreservat invigas av landshövdingen. Inbjudna gäster ska bjudas på lunch, kanske i Magasinet. Det blir ett ganska omfattande program. Alla ska få möjlighet att delta i något. Du hittar säkert flera intressanta aktiviteter i vårprogrammet mitt i tidningen. Själv tänker jag inleda den släktforskning jag funderat på i årtal. Lika många andra behöver jag hjälp i starten.

En tråkig tipping-point handlar om klimatfrågan. Kanske håller jorden på att bli allt varmare utan att det behövs mer utsläpp av växthusgaser. Men detta imponerar inte på Ekerö kommun! Vi har gett synpunkter på kommunens översiktsplan fram till 2030 med sikte på 2050. Kommunen är medveten om att nya vägar inducerar mer biltrafik och ökande utsläpp. Det sägs flera gånger i materialet, men utan att få konsekvenser för översiktsplanen! Antalet bilar kommer att öka liksom utsläppen och klimatpåverkan. Men planen säger att vägbyggena och den ökande trafiken är viktig för kommunens utveckling! Jag hoppas att den kommande klimatlagen får politikerna i Ekerö kommun att tänka om.

Bertil Ottoson

VARGJAKT MED ANOR

Varglapp från 1778

På Magasinet i Hogsta har vi några varglappar och ett vargnät från 1700-talet. Varglapparna hängdes med jämna mellanrum upp på ett rep och skulle få vargarna att svänga av i riktning mot utplacerade jägare.

Så här beskriver artikeln lapptygen:

Lapptyg är ett rep med fastsatta tygbitar. Lapptyg användes för att driva rovdjuren framåt under skall- och drevjakt.

Lapptygen ansågs speciellt effektiva om lapparna var målade med »smådjävular« eller annat skrämmande.

Till hembygdsföreningens 60-årsjubileum tryckte vi upp en av varglapparnas motiv på en svart t-shirt. En hemskt ful figur från 1778 satte skräck i närmande vargar.

Det var då det, har jag alltid tänkt, men nyligen ringde en medlem och berättade att varglapparnas tid inte var slut. De kalllas numera lapptyg och användes i år vid vargjakten i Dalarna. Jakten beskrivs i tidningen Svensk Jakt nr 1 från 2017.

UR ARTIKELN:

Det har skrivits ett antal gånger tidigare men tål att återupprepas: vargen är skygg, snabb, listig och jakten på varg är en stor utmaning för jägarna. Därför krävs också finurliga jägare som inte räds att pröva både nya och gamla jaktmetoder. Förutom att använda hund är spårning i kombination med passkyttar de jaktformer som använts mest under de år det har varit möjligt att licensjaga varg. Men mer och mer har jakten kombinerats med lapptyg, och det har visat sig vara ett effektivt hjälpmedel i vargskogen, speciellt då det gällt jakt efter fler än en varg.

En av de rovdjursjägare som tidigt började intressera sig för den uråldriga jaktformen är rovdjursjägaren Rasmus Boström. Han fanns också på plats i Lövsjöreviret i början av januari för att hjälpa jägarna i Dalarna att beskatta vargstammen. Här är Rasmus Boströms tips för en lyckad jakt med lapptyg:

Moderna lapptyg för vargjakt

Ringa in en såt (ett område) där du vet att det finns varg och sätt ut lapptyget runt såten. Lapptyget ska hängas i vargens ögonhöjd. Det innebär att man kan få tynga ner lapptygslinan i svackor och höja upp det på vissa ställen. Häng lapptyget så öppet och synligt som möjligt, undvik snårskog. Häng även ut något med jämna mellanrum som luktar människa. Låt naturen bestämma var du sätter upp lapptyget. De flesta gånger vargen bryter tyget är när de springer fort och inte upptäcker tyget förrän de är under det. Därför är det viktigt att hänga det synligt. Vargen ska kunna se lapptyget på minst tio meters avstånd, påpekar Rasmus Boström. Jakten med lapp-tygen var så lyckad att halva tilldelningen sköts på två dagar.

När fanns senast varg på Lovön? Vi hade varg på Lovön 1999!

Bertil Ottoson

En vårvinterdag i Norrbyskogen 1999 Lisa, Berit och Janne är på den vanliga söndagspromenaden i skogen mellan Prästvik, Norrby och Strömdal. Vi har fikar som vanligt på utsiktsplatsen bredvid Fornstigen. Lisa är vår golden retriever som lufsar med oss i skogen. Hon hittar på alla stigar och går lös på vintern. När vi passerat Norrby gård och lämnat Fornstigen för att gå mot Strömdal får jag syn på en svart lös hund. Vi kopplar Lisa och står stilla en stund för att vänta på ett hästeki-page som brukar komma efter lös hund.

Någon ryttare dök inte upp och hunden sprang upp i skogen. Nåväl, vi går hem till Prästvik och tittar efter spår av hunden, men ser inga. Väl hemma ringer jag polisen och hör om de har någon rapport om bortsprungen schäfer på Lovön. Men ingen hund var rapporterad försvunnen på Lovön.

Det blir kväll och Lisa rastas igen kl 22, en liten sväng på Strömdalsvägen. Lisa stannar och iakttar något mörkt som sitter på backkrönet där våra gatlyktor tar slut. Jag ser att hon blir rädd och vill ta när-

Vargstämp från Lovö 1999

maste vägen hem. Lisa släpps in och jag tar fram en stor ficklampa för att speja efter djuret och vill att Janne ska följa med, men det är hockeymatch på TV.

Det kunde vara grävlingen som vaknat efter sin vintervila, men väl uppe på vägen är djuret försvunnet igen. Bara några otydliga spår. Någon tam hund var det i alla fall inte. Dagen efter går Janne och Lisa åter i skogen för att följa spår som syns bra i dagsljuset. Han kan nu jämföra Lisas hundstämp med djurets vi sett. Det var avsevärd skillnad och han drar slutsatsen att det är en varg med stora tassar.

En vän som brukar gå i skogen vid Tillflykten mot Lunda ringer. Hon har sett

väldigt stora stämp i skogen och undrar om det kan vara lo. Vi säger att vi tror det är varg. Hon blir förskräckt som gått ensam i skogen. På onsdagen meddelas i närradio att en varg vandrat över Tappströmsbron på natten, sedd av en bilist. Dagen efter har vargen gått över isen från Sandudden mot Södertälje.

På lördagen kunde vi följa vargspåret

Varg (från Naturvårdsverket)

runt Lovön. På ett ställe hade den jagat en hare i cirklar. Den hade också gått utmed Rydströms höga färstängsel och fortsatt runt gårdens ägor och sedan gett sig av mot Lunda. Detta äventyr blev en oförglömlig upplevelse på Lovön.

Berit Lefvert

SVERIGES HEMBYGDSFÖRBUND

Den 16 december kl 13.15 bankar det på dörren. Utanför står hembygdskonsulent Ann Pettersson, Stockholms läns Hembygdsförbund och kulturmiljöstrateg Michael Lehorst, Sveriges Hembygdsförbund. Vi ska diskutera vad som kan göras för världsarvet Drottningholm. Jag kom i juni att tänka på att Lovö hembygdsförening är medlem i en riksorganisation med ungefär 2000 hembygdsföreningar. Vi borde kunna få hjälp av huvudorganisationen i en krissituation. Problemet är vad vi kan och bör göra i nuvarande situation.

Jag inledde därför diskussionen den 16 december med en sammanfattning av den politiska situationen. Det politiska beslutsfattandet har förändrats med 1974 års grundlagsreform. Innan dess fick en minister eller departements tjänsteman inte styra en myndighets beslut i enskilda ärenden. Det skulle innebära ministerstyre, som i princip var förbjudet. Förändringen 1974 ledde till oklarheter i myndighetsutövningen. Den informella styrningen av myndigheternas arbete blev vanligare. Det ansågs inte längre »fult« med ministerstyre. Tvärtom utvecklades ett samarbete mellan departement och myndigheter. Förvaltningsutredningen från 1981 slog fast att regeringen kan styra myndigheter »precis så bestämt och i den omfattning som regeringen finner lämpligt i varje situation«.

Vi testade i januari 2012 den nya situationen genom att JO-anmäla Riksantikva-

rieämbetets chefer för att de varken rättade sig efter Världsarvskonventionen eller den egna myndighetens styrdokument, svenska lagar och förordningar. Vår anmälan utreddes inte ens. RAÄ:s chef, Knut Weibull, skrev i SvD den 20 januari 2012: »Vad folk inte förstår är att RAÄ inte är en intresseorganisation för kulturarvet. Vi är en statlig myndighet i en lydndsorganisation under regeringen.« Vi har i princip ministerstyre sedan 1974.

Det innebär att vi i onödan har lagt ner väldigt mycket arbete på remisser, yttranden, artiklar och diskussioner. Vi har deltagit i en skenprocess. Trafikverket har emellertid lyssnat på oss – det kräver lagen, men bara för formens skull. Stark opinionsbildning kan emellertid hjälpa. Aktionsgruppen Rädda Grimstaskogen, ARG, lyckades samla 20 000 namnunderskrifter mot en

»Fel tänkt« av Carl Johan de Geer, Färgfabriken 2014, foto: Maria Wold-Troell.

bro från Lovön över Lambarfjärden och en väg genom naturreservatet Grimstaskogen. Regeringen, Andreas Carlgren, skakades. Nu går tunneln under Lambarfjärden och dyker upp i Vinsta. Det är den enda större ändring Trafikverket gjort i sina planer.

En myndighet inbjuder i princip andra myndigheter, organisationer och privatpersoner att ge synpunkter av två skäl.

1. Myndigheten behöver fakta och synpunkter.
2. Myndigheten har redan bestämt sig och följer lagens regler om remisser, yttranden och allmänhetens medverkan enbart av formella skäl.

Beslutet om Ekerövägen är av kategori 2. Det innebär att skrivelsen »Världsarvet Drottningholm måste räddas« från Sveriges Hembygdsförbund och Lovö hembygdsförening måste ställas till regeringen.

Vi avvaktar emellertid yttrandet från UNESCO om hur FN-organisationen reagerar på dr Kloos HIA2-utredning. Reaktionen kommer under våren och går till Riksantikvarieämbetet. Då kommer också vi att få den. Jag återkommer i nästa nummer av EP med synpunkterna från UNESCO, vår analys och vår regeringskrivelse.

Bertil Ottoson

NORRBY GÅRD

Bengt Öhman framför huvudbyggnadens entré.

Hur kommer Lovön att se ut i framtiden? Länsstyrelsen har beslutat att Lovön ska vara naturreservat och har en vision av framtidens Lovö. Skötselföreskrifterna leder mot ett omväxlande och mer traditionellt odlingslandskap. Gårdarna ska utvecklas i denna riktning. Ängs- och skogsbeten ska återuppstå över hela ön. Floran ska bli mer artrik och landskapet vackrare. Lovö hembygdsförening var mycket positiv till Länsstyrelsens utredning och dess skötselföreskrifter. Vi var frågande enbart på en enda punkt, finansieringen. Det enda som sades i utredningen var att diskussioner om finansieringen pågår. Nu vill vi undersöka vad reservatets viktigaste

aktörer, bönderna, säger om reservatets framtid.

Vi börjar med Norrby gård på norra Lovön. Genom en nybyggd hundgård för Bengt Öhmans jakthundar kommer jag till huvudingången där jag möts av både hundar och arrendator. Den yngre jycken är mycket vänskaplig.

Pappa, Ragnar Pettersson, tog över gården 1954. Bengt och Birgitta Öhman övertog arrendet efter Bengts far tillsammans med bror Hasse efter Ragnar Pettersson, som förolyckades i arbetet 1975. Bengt är 70 år, fullt frisk och kör på så länge det är roligt. Sen får arrendet övertas av mågen Jimmy Agnekil och dottern Annika. De har två barn, Astrid och Sixten. Han känner sig som ett med Lovön, sammanväxt med gården, jorden och arbetet.

Bengt och jag har inte pratat så mycket med varandra tidigare. Jag har bara vandrat och kört förbi gården. Bengt visar mig först byggnaderna och den maskinella utrustningen. Det krävs mycket stora investeringar för att driva ett lantbruk rationellt och effektivt. Särskilt imponerad blir jag av en jättetraktor med GPS-navigering, som ger exakthet ute på fälten. Vid sådd blir raderna spikraka och traktorn går i exakt samma spår varje gång, ingen överlappning.

Pappa slutade med korna i slutet på 50-talet. I ladugården finns nu 16 hästboxar och ytterligare två på utsidan. Bengt hyr ut stallet till Gunilla Pettersson, som dyker

upp när vi träffar några hästar med ägare. En häst liknar nordamerikansk mustang, brun och vit i stora fält. I mittgången ser jag två ungmåttor jag naturligtvis vill fotografera. En håller sig lugn medan den andra är mer skygg. Gunilla får tag i katten och fotot blir på båda.

Norrby brukar idag 208 ha och kommer att få ytterligare 20 ha när Bergas åkrar delas med Erik Hammarström på Edeby. Arrendatorn, Lasse Karlsson, ska gå i pension. Lovön har i princip bara tre konventionellt producerande lantbruk. Norrby har övertagit den odlade jorden från Hogsta, Rörby, Barkarby och Kungsgården. Edeby odlar åkerjorden från övriga gårdar utom Prästgården som har köpts av Elin Rydström och Karel Leesment.

Då Bengt var barn fanns en bonde med en eller flera anställda i varje gård. Dessutom fanns det kor i varje ladugård.

Bengt samarbetar egentligen inte med någon av de andra gårdarna. Men under en kris i skördarbetet kom Erik Hammarström med sin tröska. Man talar naturligtvis en del om arrendenas storlek. Arrendatorföreningen finns kvar men är passiv.

Vad odlar Norrby? Vi odlar det som är mest lönsamt säger Bengt. Vi är ganska ensidiga. Just nu är det vete och malkorn till bryggerinäringen (öl och whisky). Försäljningen sköts med hjälp av nätet. Det är världsmarknadspriser som gäller. Bengt talar om att han kan tänka sig att odla raps, som emellertid lätt får angrepp av baggar och svamp. Maskinerna kan köra på rapsolja med viss inblandning, men det är ingenting Bengt planerar. Det är viktigt att vara engagerad i sitt arbete. Det är grunden både för att göra ett bra jobb och trivas med jobbet. Bengt kan inte tänka sig annat än att vara bonde på Norrby. Han trivs.

Vi diskuterar naturreservatet. Det är roligt att Lovön har blivit reservat med ganska gott lagligt skydd. Det är bra att naturlandskapet blir oförändrat. Men Bengt är också litet orolig. Antalet besökare på Lovön kommer att öka och många besökare vet inte riktigt hur de ska bete sig: »En gång parkerade en bil på infarten till åkern där jag skördade! Skolelever trampar ut på odlad mark. Hur ska det bli med alla toaletter som kommer att behövas och som kräver städning, tillsyn och tömning?»

Hur ser Bengt på skötsel föreskrifterna?

Vi talar om stängsling, ängs- och skogsarbete, röjning av buskage och behovet av betande djur. Bengt tänker inte bygga gårdsgårdar på det traditionella sättet. Det kostar ca 100 kr metern. Varifrån ska djuren komma? Bengt kan inte tänka sig att Norrby ska bli mjölkgård igen. Det kräver personal och kostar för mycket. Vem ska göra allt jobb och hur ska det finansieras? Anslaget för naturreservatet är 10 miljoner under tio år. Det kommer inte på långa håll att räcka.

Kanske är det dags för en preliminär analys av naturreservatets möjligheter?

1 Reservatet bildades troligen som plåster på såren, som en följd av Förbifartens och Ekerövägens åverkan på Lovön och världsarvet Drottningholm. Kulturmäster Andreas Carlgren fattade de mest ödesdigra besluten. Han var emellertid på 1990-talet Ekerö kommuns general i kampen mot Västerleden. Han behövde plåstra om sin image.

2 Pengarna för att genomföra visionen i naturreservatets skötselplan räcker inte på långa vägar. Bara genom mycket ideellt arbete, främst av Lovös bönder, skulle man komma i närheten av skötselplanens vision.

3 Bönderna måste emellertid försörja sig. De vill ha normala liv och kunna betala driftens kostnader och Fastighetsverkets arrenden. Fastighetsverket är en affärsdri-

vande myndighet. Man har krav på avkastning på arbetande kapital. Bland annat arrendena ska se till att Fastighetsverket klarar avkastningskravet.

4 Ovanstående är marknadsekonomi. Alternativet är att skattefinansiera det långsiktiga arbete som krävs för att uppnå

skötselplanens vision av Lovöns framtid. Det kräver att riksdagen beslutar att naturreservatet med vårt första världsarv finansieras som en offentlig välfärdsinstitution. Men utvecklingen i Sverige går i motsatt riktning.

Bertil Ottoson

MEDLEMMARNA KALLAS TILL ÅRSMÖTE I KLOCKARGÅRDEN ONSDAGEN DEN 19 APRIL KL 18.00

Årsmötet samordnas med Lovö kyrkokörs övning för en vårkonsert under ledning av Leif Asp. Vår vision är att Lovös ideella föreningar samarbetar. Årsmötet är ett bra kontakttillfälle.

Man behöver inte vara medlem i Lovö hembygdsförening för att komma till Klockargården den 19 april. Alla får vara med på årsmötet men de som inte är medlemmar får inte delta i omröstningar.

Årsmötet leds av Lars Gundberg från Ekerö-Munsö hembygdsförening och Stockholms läns hembygdsförbund.

PRELIMINÄRT PROGRAM:

18.00	Vi äter litet och minglar (förtäring till självkostnadspris)
Ca 18.30	Årsmötet inleds
Ca 19.00	Leif Asp presenterar kyrkokörens medlemmar och berättar litet om körens arbete och planer.
Ca 19.30	Kören övar inför en vårkonsert
Därefter	Försäljning av böcker och annat.

Medlemmarna kommer senast den 5 april att få en skriven kallelse med mötesdokumenten.

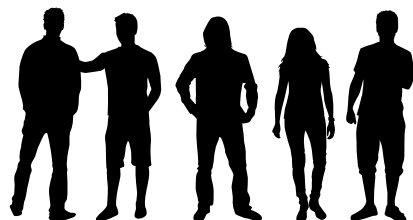
LOVÖS FANTASTISKA MÄNNISKOR

Var med och utse årets Lovöperson!

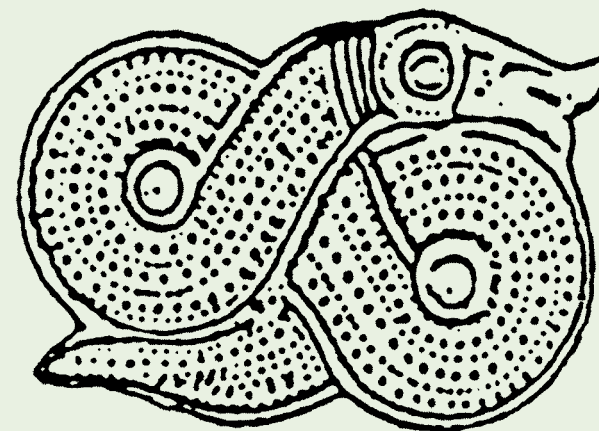
Hembygdsföreningen startar en ny serie. Vi vill att Du ger förslag på vem Du anser är värd att kallas årets Lovöperson. Det kan vara en kvinna eller man, ung eller gammal, boende på Lovö eller varhelst i världen. Någon som genom sin gärning eller personlighet satt en guldkant på Lovö, nu eller i det förflutna.

Ge oss förslag på vem du tycker är värd att nominera. Vem som helst kan ge förslag. Styrelsen kommer på grundval av inkomna förslag utse en vinnare inför nästa årsmöte (2018) i Lovö hembygdssförening då vinnaren utses och belönas med ett pris! Några av de nominerade kommer att presenteras i Eleonoraposten under året.

Föreningens ordförande Bertil Ottoson vill ha Ditt eller Dina förslag till Årets Lovöperson. Ge honom personens namn, Din korta motivering och gärna också Ditt eget namn. Skriv till Breidablick 2, 178 93 Drottningholm. Eller ring Bertil på 08-759 03 26. Eller mejla bertil.ottoson@mail.amnesty.se.

LOVÖ HEMBYGDS- FÖRENING

VÅRPROGRAM 2017

I samarbete med Studieförbundet
Vuxenskolan, Stockholms län

För ev. kompletteringar och ändringar: www.lovohembygd.com
Sluttider är ungefärliga.

Släktforskning

Måndagen den 27 mars kl. 18.00 i Klockargården

Föredrag och kurs om släktforskning. Hur gör man?

Hur kommer man igång? Ulf Berggren berättar och guidar oss vidare.

Vi inleder med kaffe/te och smörgåsar till självkostnadspris.

Anmäl dig senast den 24 mars genom att betala avgiften

100:- till PG 8812-0 eller Swishnummer 123 576 35 94.

Flyttfågelfest vid Lovö kyrka

Lördagen den 1 april. Samling kl. 08.30 vid Lovö kyrka.

Denna efterlängtrade och exklusiva tradition innebär det första riktiga vårtecknet – tussilago och blåsippa i all ära – både för oss och för flyttfåglarna. Från kyrkbacken bör vi kunna välkomna sånglärka, skogsduva, ormråk, tofsvipa och stare. Kanske några sångsvanar eller gåsplogar drar förbi under smäktande lockrop. De kända fågelskådarna Kenneth Bengtsson och Urpo Könnömäki guidar oss.

Som lämplig rekvisita rekommenderas kikare, gärna tubkikare.

Ingen föranmälan.

I samarbete med Mälaröarnas Naturskyddsförening.

Årsmöte

Onsdagen den 19 april i Klockargården kl. 18.00

i samverkan med Lovö kyrkokör.

Alla, inte bara medlemmar, är välkomna! Efter mötesförhandlingarna umgås och njuter vi av vår fina kyrkokör, vars övningar vi får lyssna till.

Vid eventuella omröstningar använder vi medlemsförteckningen.

Vi säljer böcker och varglappströjor m.m.

Lätt förtäring till självkostnadspris. Ingen föranmälan.

Vandring på Fornstigen

Söndagen den 23 april kl. 12.00

Bo Petré, som berättar om sina utgrävningar i Lunda–Berga–Söderbyområdet.

Våra förfäder ända från stenåldern berättar genom sin tolk.

Samling vid Lovö kyrka kl 12. Tag gärna med matsäck.

Vandringen kommer att ta ca 3 tim. Ingen föranmälan.

I samarbete med Fornminnessällskapet.

Vandring till Fornborgen

Lördagen den 29 april. Samling vid Lunda kl. 11.00.

Vi vandrar till Fornborgen samt förbi gravfält och andra intressanta platser längs Fornstigen. Vår tidigare ordförande, Ulrika Wesslau, är vår kunniga guide.

Tag gärna med matsäck. Ingen föranmälan.

Valborgsfirande i Drottningholmsparken

Traditionellt med brasa (tänds kl 20.30), vårsång, vårtal och fyrverkeri.

Vi samlar in pengar för att bekosta ljus, ljud och fyrverkeri. Ingen föranmälan.

Fågel- och blomstervandring vid Svartsjöviken

Lördagen den 6 maj

Svartsjöviken är en av stockholmstraktens förnämsta fågel- och blomsterlokaler.

Här »minglar« i maj månad rödrommar, tranor och ett flertal gåsarter med sim- och dykänder samt småvadare. Ett flertal häckande rovfåglar har sina jaktmarker här, medan andra flyttar förbi till sina hemtrakter längre norrut. Ett större fågeltorn ger besökaren möjlighet att spana in nästan hela viken, medan en plattform vid Dämmet öppnar för mera sofistikerade detaljstudier. Efter fågelskådningen njuter vi av blomsterprakten i den botaniskt rika Svartsjöparken, där färggranna sippor trängs med olika nunneörter, vårlökar och ramslökar. Tag med matsäck.

Urpo Könnömäki och Bosse Nylén är våra guider.

Samling kl. 08.00 vid kommunhuset Tappström för samåkning alternativt vid Svartsjö slott kl. 08.30. Ingen föranmälan.

I samarbete med Mälaröarnas Naturskyddsförening.

Invigning av Lovö-Kärsö naturreservat

Söndagen den 14 maj kl 15

Landshövding Chris Heister inviger naturreservatet.

Plats och arrangemang är inte helt beslutade.

Mer information kommer att annonseras samt finnas på Fastighetsverkets och Lovö hembygdsförenings hemsidor.

Kyrkogårdsvandring

torsdagen den 18 maj kl 19.00

Vi guidas bland gravarna av den legendariske Thomas Erlandsson, som kan berätta historier som kanske inte borde berättas.

Vi ses på kyrkogården. Ingen föränmälan.

Bakkurs i Bagarstugan

söndagen den 21 maj kl 13

Agneta Collberg från Adelsö Hembygdslag lär oss elda och baka i vår renoverade bakugn. Vi kan bara ta emot tre deltagare, som tar med sig egen deg. Du får receptet på bröd per mail eller brev.

Anmälan senast 16 maj: eva.ottoson@home.se

Skoldagarna

Under två veckor i slutet av maj kommer alla årskurs 2-elever på Ekerö, Adelsö och Lovö att besöka Rörby och Hogsta smedja och Bagarstuga.

På Rörby får eleverna lära sig om linberedning och ullhantering och på Hogsta får de själva smida en krok och uppleva hur man förr bakade i en vedeldad bakugn.

Allt detta var viktiga kunskaper i alla bondbyar med självhushåll.

LOVÖN MÖJLIGHETERNAS GRÖNA Ö

Lövön. Denna lilla gröna ö, hemvist för enastående fornlämningar och kulturskatter, och boplatser för ca 900 öbor. Ytterligare 700-800 personer färdas till och från Lovön i arbetet på exempelvis FRA, Vattenverket, Sötvattenslaboratoriet, Slottet, Silviahemmet etc.

Lövön. Denna lilla ö. Här finns vackra skogar, mäktiga berghällar, sköna ängsmarker och stränder, vikar och uddar. Men här finns också något mer, vilket tog artikelförfattaren många år att upptäcka. Det finns en mängd olika småföreningar och intressegrupper som lever och verkar på ön i en stillsam anonymitet. Det finns med andra ord oändliga möjligheter för den intresserade. Frågan är bara vad som finns och var man finner detta.

Följande sammanställning gör inga anspråk på att vara fullständig. Däremot kan den kanske inspirera läsaren till att upptäcka Lovön – den unika hembygden. Men det finns också en önskan om att upplysa öns alla föreningar om varandra och på så vis underlätta för fler gemensamma initiativ på ön.

GOLF, RIDNING OCH SPORT

Det som många förknippar Lovö med är antingen golfbanan eller hästar. För en golfare eller hästintresserad är Lovön ett paradiset. På vintern förvandlas golfbanan till vackra skidspår och ridningen pågår året runt. Men här finns också goda sport-

möjligheter. Redan år 1958 bildades DIK (Drottningholms Idrottsklubb) som samlade ett flertal sport och löparintresserade medlemmar. Flera av dessa tävlade framgångsrikt för klubben under 60-talet.

I slutet av 90-talet fick kommunen och Lovön en donation till att bygga en gymnastikhall, vilket engagerade flera öbor. DIK återuppstod då under namnet DIS (Drottningholms Idrottsällskap). Sedan dess har DIS haft möjligheten att disponera hallen under veckohelgerna. Föreningen har också under åren erbjudit öbor allt från Yoga till innebandy. DIS har också arrangerat »Lovöloppet« samt fotbollsskola för öns barn och ungdomar.

I slottsparken finns en mycket vackert belägen tennisplan. Den drivs och underhålls utav den lilla lokala föreningen Drottningholms tennisklubb. Varje år ordnar föreningen bl.a. en tennisskola för intresserade medlemmar. I år fyller dessutom tennisbanan 100 år!

RÖDA KORSET, HEMBYGDSFÖRENINGEN OCH SLOTTSPARKEN

På Lovön finns en aktiv förening inom Röda Korset. Den bedriver en second-hand-butik, Kupan, i Kungsgården. Så gott som varje helg kan den som önskar, antingen hitta ett fynd i det stora utbudet, eller också endast njuta av stugvärme och en kopp kaffe.

Inte långt ifrån Orangeriet ligger en del

Ljusfest arrangerad av Drottningholmsparkens vänner. Foto: Dev Malhotra

utav världsarvet, själva slottsparken, som har sin egen intresseförening »Drottningholmsparkens vänner«. Denna förening arrangerar under sommartid vandringar och föreläsningar för sina medlemmar i parken.

Lövön har också en aktiv hembygdsförening som bl.a. gör denna tidning du just läser. Föreningen har också ett ambitiöst årsprogram och arrangerar bl.a. utflykter, vandringar och föreläsningar. Hembygdsföreningen underhåller och sköter även den vackra vandringsleden »Fornstigen« på ön. Stigen är ca 20 km lång och sträcker sig förbi många skyltade fornlämningar och sevärdheter.

EKOJORDBRUK

Vid Lovö prästgård driver Elin Rydström med make ett ekologiskt jordbruk. Under sommar- och skördetid kan man köpa mycket goda, ekologiskt odlade produkter på deras gård.

HANTVERK OCH MUSIK

För den hantverksintresserade finns Lovö Vävare samt Lovö Keramik, två små föreningar som båda är verksamma vid Rörby. Dessa föreningar ställer ut sina vackra verk vid bl.a. Rörby marknad (i september) samt vid Konstringen.

Lövön har också en av Ekerö pastora-

tets mest välljudande körer, Lovö Kyrkas kör. Denna kör repeterar för Leif Asp varje onsdag i Klockargården och framträder ofta vid olika gudstjänster och konserter i bl.a. Lovö kyrka, Drottningholms Slottskapell och Lovö prästgårds lada.

ANDRA FÖRENINGAR

Sverige anses vara ett av världens mest »föreningsrika« länder. Det kryllar av föreningar i vårt land. Statistiken skattade att varje invånare i genomsnitt var medlem i fyra olika föreningar. Det kanske återspeglas i denna sammanställning av de olika Lovöföreningarna. Det finns nämligen ett flertal olika föreningar som inte omnämnts i denna korta sammanställning.

För den intresserade kan här nämnas

att det finns en skytteförening kopplad till skjutbanan, vilken ligger på höger hand innan fartkameran och Lindö tunnel (ifall man färdas mot Ekerö). På ön finns också en fiskeförening, en vattenskidklubb, en scoutförening som är kopplad till strand- och skogsläget ut mot Lambarudd. Det finns olika brygg- och båtföreningar och trädgårdsföreningar för att inte tala om föräldraföreningar i Drottningholms skola, vägföreningar och olika vilande föreningar som t.ex. »Rädda Lovön«.

Lövön. Denna lilla gröna ö. För alla öbor och övriga Lovöälskare så är Lovön, faktiskt, en ö fylld av möjligheter...

Rutger von Scheele

LOVÖ RÖDA KORS FÖRENING

Ordf. Christina Palmquist

Tfn: 25 80 05, 070 523 95 23

LOVÖ HEMBYGDSFÖRENING

Ordf. Bertil Ottoson

Tfn: 759 03 26

DROTTNINGHOLMSPARKENS VÄNNER

Ordf. Ursula Belding/Fellner

Tfn. 070-733 09 54

LOVÖ KYRKAS KÖR

Dir. Leif Asp

Direkt: 08-560 387 48

Växel: 08-560 387 00

LOVÖ VÄVARE

Ordf. Ulrika Hedman

LOVÖ KERAMIK

Ordf. Birgitta Zaar

DROTTNINGHOLMS IDROTTSSÄLLSKAP, DIS

Ordf. Carl Sandell

Tfn. 070-710 60 31

DROTTNINGHOLMS TENNISKLUBB, DTK

Ordf. Rutger v. Schéele

Tfn. 070-622 72 71

LOVÖN I FRAMTIDEN

Ekerö kommun har gjort en översiktsplan fram till år 2030 med sikte på 2050, ett samrådsförslag som gick ut på remiss. Av flera skäl ska vi försöka påverka kommunens planering. Både Lovös kulturarv och hela jorden måste försvaras! Maria Halkiewicz, Alex Lind af Hageby samt jag har arbetat med skrivelsen.

Översiktsplanen ska ge kommunens politiska beslut en inriktning ända fram till 2050. Den är inte juridiskt bindande men starkt styrande sägs inledningsvis. Det är naturligtvis svårt att planera på så lång sikt. Formuleringarna har därför blivit väldigt

vaga och allmänna. Vi föreslår därför kortare planperioder med starkare skrivningar. Ett övergripande omdöme är att planen undviker de riktigt stora problemen.

Planen bygger på ett system med Visioner och Mål, Strategiska ställningstaganden och Förutsättningar för respektive sakområde. Visionerna och målen uppges vara förankrade i sex av de 16 nationella miljökvalitetsmål riksdagen har fastställt och som prioriteras av Länsstyrelsen. De ska integreras i kommunens hållbarhetsstrategi och genomsyra Översiktsplanen. Vi har granskat den kopplingen.

VÅRA SYNPUNKTER PÅ PLANEN
FÖR EKERÖ KOMMUN SOM HELHET
Lovö hembygdsförening anser att Ekerö kommun under planperioden måste *bygga* en fullständig gymnasieskola med bl. a. alla teoretiska program
bygga fler hyresrätter främst för seniorer och ungdomar bygga anpassade äldreboenden för värdigt och aktiverande boende
genomföra ett långt mer omfattande ekokommunprogram
storsatsa på kollektivtrafik, särskilt kollektiv sjötrafik genomföra ett mer effektivt världsarvsskydd
bygga åtminstone en vätgasstation
planera för minskande pendeltrafik till och från kommunen.

VÄRLDSARVEN

Ekerö kommun är även fortsättningsvis ointresserad av att skydda världsarvet Drottningholm.

I kapitlet Förutsättningar skrivs en del om Ekerö kommuns två världsarv. Man säger att världsarven är en angelägenhet för hela mänskligheten. Detta borde innebära att Ekerö kommun är särskilt aktsam om världsarvet Drottningholm. Så har inte alls varit fallet. Tvärtom har Trafikverket och Ekerö kommun tvingat igenom breddningen av Ekerövägen och två trafikplatser på Lovö. Detta motarbetades av Riksantikvarieämbetet och Fastighetsverket under många år, med motiveringen att det skulle skada världsarvet. Enligt Regeringsbeslutet i september 2009 får ombyggnaden av Ekerövägen inte ens

hota världsarvet Drottningholm. År 2011 gjordes emellertid ett avtal mellan Trafikverket, Ekerö kommun, Riksantikvarieämbetet och Fastighetsverket som säger att vägen ska breddas till fyra »smala« filer och att två trafikplatser ska ligga på Lovö. Experterna på Riksantikvarieämbetet och Fastighetsverket kördes över av regeringen, miljöminister Andreas Carlgren. Det är möjligt efter 1974 års grundlagsrevision (se vidare artikeln om Sveriges Hembygdsförbund). Drottningholm får kanske inte finnas kvar som världsarv. Frågan ligger just nu hos UNESCO, som kommer att meddela sitt ställningstagande till Riksantikvarieämbetet och Trafikverket under våren.

Översiktsplanen bryter mot riksdagens miljökvalitetsmål – **God bebyggd miljö**, som i översiktsplanen konkretiseras så här: **Natur- och kulturvärden ska tas tillvara och utvecklas.** I översiktsplanens kapitel Användning av mark- och vattenområden sägs under rubriken **Natur- och kulturmiljöer, rekreationsområden m m** »Inom världsarvsområden får endast åtgärder vidtagas som bidrar till att världsarvens status kan upprätthållas. Inom buffertzoner till världsarvsområden får endast åtgärder vidtas om dessa inte bedöms påverka världsarvet negativt.» samt »Ekerö kommun verkar för att: Utveckla världsarven och uppmuntra verksamheter med anknytning till det historiska kulturarvet.» Detta är bra formuleringar, men för världsarvet Drottningholm har kommunen agerat i motsatt riktning.

Trafiken genom Världsarvet Drottning-

holm kommer att vara ohållbar med den trafikutveckling som varit och de planer som finns. I HIA 2 (utredningen som ska bedömas av UNESCO, se ovan) konstateras mycket konkret att breddningen kommer att inkräkta på världsarvet på ett menligt sätt. Här bör kommunen visa sin vilja/avsikt att skydda världsarvet. I planen sägs: »Vid vägavsnittet förbi världsarvet Drottningholm medför Förbifart Stockholm/E4 att trafikökningen reduceras jämfört med inga vägåtgärder skulle komma till stånd, då trafiken fördelas i flera riktningar.» Det är ju en sanning med mycket modifikation som synes från nedanstående graf:

Fig. 5.2: Expected traffic flow on E4 from 2016 - 2035 on Drottningholm Bridge based on available traffic projections. The black line illustrates an annual traffic increase of 2 % if no measures are taken (evaluation). The grey line shows the impact of the road projects, compared to this. The red dashed line shows the traffic rate at the time of the inscription of the World Heritage property (1991, 26 700 cars). It is clearly visible that traffic will increase in phase 1 and phase 2 if no regulation measures are taken (© Swedish Transport Administration).

Problemet för världsarvet är att trafikmängden redan är ohållbar. Den streckade linjen är trafiknivån 1992 förbi Drottningholm, 16 000 fordonsrörelser/dygn, som UNESCO redan då uppfattade som djupt problematisk då den gick rakt genom världsarvet. 2016 var vi uppe i 23 000 fordonsrörelser/dygn och som synes kommer den fortsätta att öka trots de nybyggda planerade vägarna. Detta beror ju på två faktorer, dels att Ekerös befolkning kommer att öka, dels kommer en del trafik norr och söder på E4 köra av på Lovön för att ta sig till Stockholm.

För att hindra frestelser att exploatera mark och annat som kan skada eller hota

något världsarv måste en mekanism inrättas för att stoppa detta. Vi föreslår att kommunen måste inhämta Länsstyrelsens godkännande i ärenden där världsarv påverkas. Mekanismen måste skrivas in i översiktsplanen.

KOMMUNENS INFRASTRUKTURPLAN

Kommunen planerar infrastrukturen ensidigt för vägtrafik som genererar utsläppsökningar. Detta är ohållbart och bryter mot de beslutade miljökvalitetsmålen. I Miljömålsberedningen har sju av riksdagens åtta partier enats om mål för klimatpolitiken. Jämfört med 1990 ska utsläppen på svenskt territorium minska med minst 85 % fram till 2045. Redan 2030 ska utsläppen från transportsektorn minska med 70 %. Miljömålsberedningens arbete ligger till grund för den kommande klimatlagen. Trafikverkets egna miljöexperter anser att det inte räcker med teknikutveckling och nya drivmedel för att klara Sveriges klimatmål. Biltrafiken i Sverige måste minska för att klimatmålen

ska kunna nås. Minskningen måste framför allt göras i tätorter, särskilt i storstäder, där biltrafiken lättast kan ersättas med kollektivtrafik. Existensen av Trafikverkets miljörapport förnekades länge av Trafikverkets ledning. Infrastrukturminister Anna Johansson ville inte ha rapporten som underlagsmaterial för propositionen om Sveriges framtida infrastruktur!

Tidigare har miljön konsekvent underordnats andra faktorer. Ekonomin har alltid prioriterats framför miljön. Den kommande klimatlagen kommer att ändra på detta. Alla regeringens beslut måste bedömas med avseende på klimatpåverkan. Beslut som påverkar klimatet negativt kommer att vara olagliga.

Situationen börjar bli akut. Tunga klimatforskare anser att vi redan nu har kommit till en s k tipping-point – att fortsatt ökande medeltemperatur är en självgenererande process. 15 av de senaste 16 åren har varit de varmaste sedan mätningarna inleddes för över 100 år sedan. 2016 blev rekordvarmt. Medeltemperaturen hamnade nästan 1,5 grader högre än före industrialiseringens början – farligt nära smärtgränsen på de 2 grader världsledarna enats om. Den största avvikelser, med högre temperatur än normalt, återfinns i Arktis. Där har medeltemperaturen på sina håll varit mer än 5 grader högre än referensåret 1981-2010. Dörren till tvågradersmålet står fortfarande lite på glänt, men den börjar stängas. Och ju mer den stängs desto mer drastiska åtgärder kommer att krävas.

Under detta och nästa årtionde krävs

ett paradigmskifte för hela Sverige, även för Ekerö kommun. Det är ett ansvar för alla stater, alla kommuner och alla människor. Kommunens översiktsplan tar inte klimatproblemet på allvar. Planen döljer klimateffekten av utsläpp från transportsektorn. Istället för att planera för en minskning av trafikens utsläpp framhålls en fortsatt ökning av vägtrafiken som en positiv faktor för kommunens utveckling!

Planen bryter mot riksdagens miljö-kvalitetsmål Begränsad klimatpåverkan och kommunens eget mål: »Expansionen ska ske på ett sätt så att varken natur-, kulturmiljövärden eller framtida utveckling ska genomföras genom försiktighet och omtanke.« Att bidra till ökande utsläpp är inte hållbart och äventyrar också utvecklingen.

Översiktsplanen måste storsatsa på kollektivtrafik, särskilt kollektiv sjötrafik. Antalet bilar måste minska och antalet bussar öka mycket. Den utvecklingen kan stötts genom att bygga många parkeringsplatser vid många busshållplatser. Det måste vara lätt att ställa bilen och fortsätta resan med buss. Ingen svår omställning, men den politiska viljan saknas.

Vägtullar för privatbilar genom Drottningholm är en självklarhet. Detta skulle också gynna omstigning till snabba passbåtar vid Tappström. Samtliga bussar passerar ju Tappström på väg till Brommaplan. Här finns en nybyggd brygga ca 100 m från busshållplatsen. Brygganläggningen måste

byggas ut för kunna betjäna fler än en båt i taget. Turtätheten måste vara så hög och båtarna vara så snabba och bekväma att flertalet resenärer ser dem som ett positivt alternativ, både till egen bil och till buss mot Brommaplan. Sådana passbåtar finns i många länder, ofta så skvavare som oberoende av årstid kan ta många passagerare. I Sverige finns mindre varianter av skvavare i Stockholms skärgård.

En plan för Ekerö kommun med sikte på 2050 måste för transportsektorn bygga på framtidens teknik – bilar som tankar vätgas. I bilens bränsleceller tillverkas den el som driver bilens motorer. Avgaserna består av ren vattenånga! En Ekokommun som Ekerö måste gå i spetsen för denna teknik genom att planera för åtminstone en vätgasstation, den första i närtid. Om man inte kan tanka vätgas på Ekerö minskar motivationen att köpa vätgasbilar. Idag finns 4 vätgasstationer i Sverige, den när-

Vätgasstation i Mariestad

maste på Arlanda och den senaste invigdes i Mariestad den 31 januari. År 2020 kommer att finnas 14 st vätgasstationer. Idag serietillverkar tre fabriker vätgasbilar; Toyota, Honda och Hyundai. Inom kort tillkommer ytterligare sex biltillverkare. Priserna sjunker snabbt och om ca 5 år kommer en vätgasbil att kosta som andra bilar. Räckvidden är nu 50–70 mil per tankning, som tar ca 3 minuter. Ekeröborna måste få känna stolthet över att ha bidragit till att klara kommunens klimatmål och att rädda Drottningholm som världsarv.

Stockholms läns satsning på vägutbyggnad orsakar utsläppsökningar. Ekerö kommun medverkar till denna utbyggnad trots att man vet att nya vägar inducerar ny trafik och ökande utsläpp. Det har upprepade gånger bevisats av internationell forskning och det medges på flera ställen i planen. Nya och bättre vägar gör att fler tar bilen. Befolkningsökningen förstärker denna effekt. Biltrafiken i Sverige måste

minska för att klimatmålen ska kunna nås. Minskningen måste framför allt göras i tätorter, särskilt i storstäder, där biltrafiken lättast kan ersättas med kollektivtrafik. Ändå skrivs i planen att Förbifart Stockholm och Ekerövägens breddning är den huvudsakliga lösningen på ekeröbornas framtida transportproblem. Översiktsplanens oklara och undandligande formuleringar kan inte dölja att kunskapen finns men inte skrivs. Att som strategiskt ställningstagande »Aktivt verka för att Ekerövägen/261 breddas och att Förbifart Stockholm/E4 byggs« är ett steg i fel riktning. Att sedan ge denna felinvestering rollen som motor i kommunens expansiva omvandling till småstad är makabert – att bygga nya vägar för fossildrivna fordon som bidrar till en klimatkatastrof.

Under rubriken Långsiktigt hållbar och robust samhällsutveckling finns punkten *Klimatanpassa och öka resiliansen i samhället* som något kommunen så långt som möjligt ska verka för, men oklart hur. Vad menas med denna text? Under rubriken *Ekokommun*, som Ekerö kommun berömmar sig att vara, ska kommunen vara »förebild, föregångare, pådrivare, opinionsbildare, kunskapsförmedlare samt utgöra en arena för erfarenhetsutbyte.« Detta är långt ifrån hur Lovö hembygdsförening ser på Ekerö kommun. Vi skulle bli väldigt nöjda om kommunens översiktsplan innehöll beskrivningar av hur kommunen ska arbeta för Eko-målen.

Bertil Ottoson

GEOGRAFI, HISTORIA OCH GRAMMATIK OM LOVÖN (OCH KÄRSÖN).

Flyttning, flytt med »pick och pack«, upp-
brott från boplatser är påfrestande. Man
skiljs från miljöer, människor och arbets-
uppgifter. Det tar tid att anpassa sig – att
man är van vid flyttning hjälper inte.

Jag har fått prova på detta för många
gångar i två militära liv – min pappas och
mitt eget. Så hamnade min maka och jag
på Gripsholm, där vi inredde vårt elfte(!)
hem. Och så blev det då ett tolfte hem på
Lovön – i Drottningholm och på Kanton.

Kanton var lätt – beträffande männis-
korna – liksom verkligen hela Lovön har
varit. Men Lovön har varit svår att få rik-
tigt grepp på. Naturligtvis har det berott
på att det inte ingått i min verksamhet
på samma sätt som ett militärt övnings-
fält eller Gripsholms slott har gjort. Men
det finns ett annat skäl: Man märker hur
historien och historier finns överallt – det
är mycket man har att se, att lära sig och
förstå. Kulturlandskapet är så tätt inpå och
frågetecknen hopar sig.

Kantongatan eller Cantongatan eller
Canton var för min Karin och mig en trygg
början med goda grannar och grannbarn

med hundar och katter. Och så husen
och Kina slott och all historia kring dem.
Drottningholmsparken kunde utforskas
och avnjutas i måttliga marschpass. Bastu-
badare i Långa Raden på Drottningholm
gav ovärderliga kontakter liksom Hem-
bygdsföreningen – det var många som
lärde ut och berättade om ön ur alla möj-
liga synvinklar. Under mina första år höll
kroppen ännu för skidåkning och då kun-
de jag vidga horisonterna bortom slotts-
parken mot Erskines låda, FRA, golfbanan
och Edeby mm.

Min vägledning var främst slottets
trycksaker samt Vandra på Lovön – med
sin geniala detaljrika karta. Slumpen samt
redaktören för detta medlemsblad ledde
sedan till att se mig om på Malmen och
bidra med en artikel om Klemmings på
Klemmingsberg. Jag hade en kadettkamrat
på Karlberg som bär namnet Klemming
och han hade familjehandlingar i ämnet.

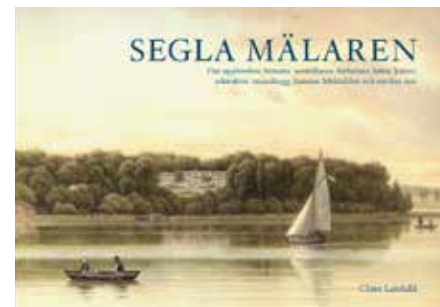
Flera nödvändiga beskrivningar för-
tecknas i bilaga nedan.

Jag vill här också påpeka ett par detaljer
rörande bruket av namnen på olika aktu-
ella platser och områden.

Vår ö heter LOVÖN och bör skrivs så
och skrevs så av Bellman:

»...Ifrån Lofön komma wiij med grönsaker,
selleri, mjölk och äpplen klara!»

(Text och faksimil i Claes Lindahls bok
sid 82–83.)

Segla Mälaren, Claes Lindahl 2011

Formen LOVÖ är namnets genitivform,
som vi känner till i »Lovö församling« och
naturligtvis i vår förening Lovö Hem-
bygdsförening. Det grammatiska förhål-
landet utreds i Erik Wellanders RIKTIG
SVENSKA och han ger bland annat ex-
empel: »Lidingö (= staden) är vackert.«
men »Lidingön är vacker«. (sid 190).

En härlig kullerbytta i grammatiken gör
för övrigt Claes Lindahl redan i titeln på
sin mycket läsvärda bok »ATT SEGLA
MÄLAREN«. (Inte »...PÅ MÄLAREN.«
eller »...RUNTOMKRING I MÄLA-
REN«!) Den boken rekommenderas sär-
skilt för de allmänt kulturellt intressanta
varierande och fint illustrerade avsnitten,
man får göra många spännande strand-
hugg i litteratur, arkitektur, samfärdsel och
historia då man seglar Mälaren med Claes.

Motsvarande gäller också hans »Drott-
ningholm och Lovön« där vi bland mycket
annat bekantar oss med upplevelser av bl a
August Strindberg och Hjalmar Söder-
berg. För att nu inte tala om Drottning-
holms Bastu Badar Bröder.

John Crafoord

LITTERATUR OM LOVÖN MM:

Kina slott, *Catrine Arvidsson 1995*

Canton vid Drottningholm,
Arnold Barton 1985

Vandra på Lovön,
Per Borgström/Härje Bäärnman, 2016

Mälaröarna – kulturhistoriska miljöer
Peter Bratt 1988

Så minns vi Lovö, *Härje Bäärnman 1982*

Lovö i våra hjärtan, *Härje Bäärnman 1986*

Lovö vår hembygd, *Härje Bäärnman 1989*

Drottningholms slott, trädgård och park
Drottningholms slottsförvaltning 1997

Drottningholms slottsteater,
Red Claes Dymling, 1993

Drottningholm under 400 år,
Stig Hegardt 1983

Lovö, strövtåg på en mälarö,
Bengt Henryson 1991

Segla Mälaren, *Claes Lindahl 2011*

Drottningholm och Lovön, *Claes Lindahl 2015*

Eleonoraposten, *Lovö Hembygdsförening*

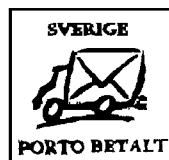
Drottningholm, slottet vid vattnet
Mårtensson, Brusewitz 1985

Slottet och ön, Nihlén, *Kumlien 1970*

Aktuella vägvisare rörande Drottningholms
slott och park samt Kina slott och Drott-
ningholms slottsteater erhålles enklast från
slottsförvaltningen eller i slottsboden.

Fastighetsverkets vårdprogram 2006/Kanton,
Kapitel 6: Historik är en fin utmärkt källa
med historik, ritningar och kartor för den
djupt intresserade.

B

Avs: Breidablick 2, 178 93 DROTTHNINGHOLM

Invigning av Lovö naturreservat

Söndagen 14 maj invigs Lovö naturreservat.

Välkommen hälsar Statens fastighetsverk och samarbetspartners!

Mer info finns på www.sfv.se/lovö

STATENS FASTIGHETSVERK

ELEONORA POSTEN

ISSN 1651-6508

Utges av Lovö Hembygdsförening

Redaktör: Bertil Ottosson

Layout: Justine Lagache

Manusstopp till nr 2 2017, 24 maj

LOVÖ HEMBYGDSFÖRENING

Breidablick 2

178 93 Drottningholm

www.lovohembyggs.com

Medlemsavgift 200 kr/Familj 250 kr

Plusgiro 8812-0